

••• **INFOBROCHURE ST+**

KIDS • Borggravevijversstraat 9 • 3500 Hasselt • tel. 011/22 25 93 • fax 011/24 20 14 • kids@kids.be

••• I N H O U D S tafel

1.	Ontwikkelingsdysfasie	
	1.1	Situering p 3
	1.2	Stoorniskenmerken p 3
2.	Organigram van afdeling Spraak-Taal BUBAO KIDS	p 5
3.	ST+	
	3.1	Basisprincipes p 6
	3.2	Klaswerking p 7
	3.3	Logopedie p 8
	Referenties	p 9

1. Ontwikkelingsdysfasie: situering en stoorniskenmerken

1.1. Situering:

Naast de **verlate** en de **vertraagde** spraak-/taalontwikkeling (VSTO), spreekt men soms ook van **gestoorde** taalontwikkeling of taalontwikkelingsstoornis (TOS). Er is sprake van een stoornis in de opbouw van de taal.

Ontwikkelingsdysfasie (OD) is een aangeboren taalontwikkelingsstoornis, d.w.z. aanwezig vanaf het begin van de taalontwikkeling. Er is sprake van een beperkt aangeboren taalvermogen, zonder aanwijsbare neurologische afwijkingen. Bij een **meertalige opvoeding** manifesteren de taalproblemen zich in de verschillende talen. De **prevalentie** van ontwikkelingsdysfasie wordt geschat op 3 %.

Verder wordt een onderscheid gemaakt tussen **primaire en secundaire** taalontwikkelingsproblemen.

De secundaire zijn te kaderen binnen een bredere problematiek, vb. autisme of doofheid.

De primaire daarentegen zijn niet te verklaren vanuit zintuiglijke, intellectuele of emotionele problemen.

OD is een primaire taalontwikkelingsstoornis. Het betreft een hardnekkige problematiek. De **therapieresistentie** is een belangrijk criterium in het stellen van de diagnose. Daarnaast valt bij OD het **grillig, gestoorde taalprofiel** op.

Bij **(kinder)afasie** gaat het om een verworven taalstoornis, als gevolg van een opgelopen hersenletsel.

OD komt geregeld voor met andere stoornissen (**co-morbiditeit**) zoals leerproblemen/leerstoornissen, ADHD, ASS, DCD,

1.2. Stoorniskenmerken:

(Bron Prof. Dr. I. Zink, symposium Ontwikkelingsdysfasie, KU Leuven, 07.02.13)

vertraagde verwerking van informatie en zwak taalbegrip

Problemen met:

- auditieve aandacht – verwerking – geheugen
- samengestelde instructies
- abstracte taal (bv tijdsbegrippen)
- figuurlijke taal

- begrippen met meer dan 1 betekenis
- hoog tempo (verwerkingstijd nodig)
- zaken buiten hier en nu
- onthouden en reproduceren van verbale informatie (liedjes, versjes, definities)

problemen om zich uit te drukken (=productie)

- ernstige fonologische problemen
- verbale ontwikkelingsdyspraxie
- beperkte woordenschat
- ernstige woordvindingsproblemen
- parafasieën
 - klank: fonemisch (bv wafel ipv tafel)
 - woord: semantisch (bv appel ipv peer)
 - neologistisch (bv mizo tegen bord)
- verhaspelingen
- dysgrammatisme/ agrammatisme
- onvloeiend spreekgedrag (dit is niet stotteren)
- zwakke verhaalopbouw, onsamenhangend vertellen

beperkt vermogen om wederzijds te communiceren

- problemen beurt nemen – beurt wisselen (ook o.w.v. beperkt/ verkeerd begrip van vraagwoorden)
- te weinig rekening houden met voorkennis
- problemen met vragen stellen en beantwoorden
- problemen met overbrengen van informatie
- communicatieve intentieproblemen (vragen, meedelen, gevoelens uiten)
- onvloeiend spreekgedrag
- hypospontaneïteit (niet meer antwoorden dan strikt noodzakelijk)

zwak metalinguïstisch bewustzijn (sluit aan bij taaldenken, taalredeneren)

Moeite met:

- fonologisch en fonemisch bewustzijn
- aanleren regels (OTT, OVT)
- zinsontleding
- woordontleding
- conceptuele ontwikkeling (leren van begrippen)
- aanleren vreemde talen

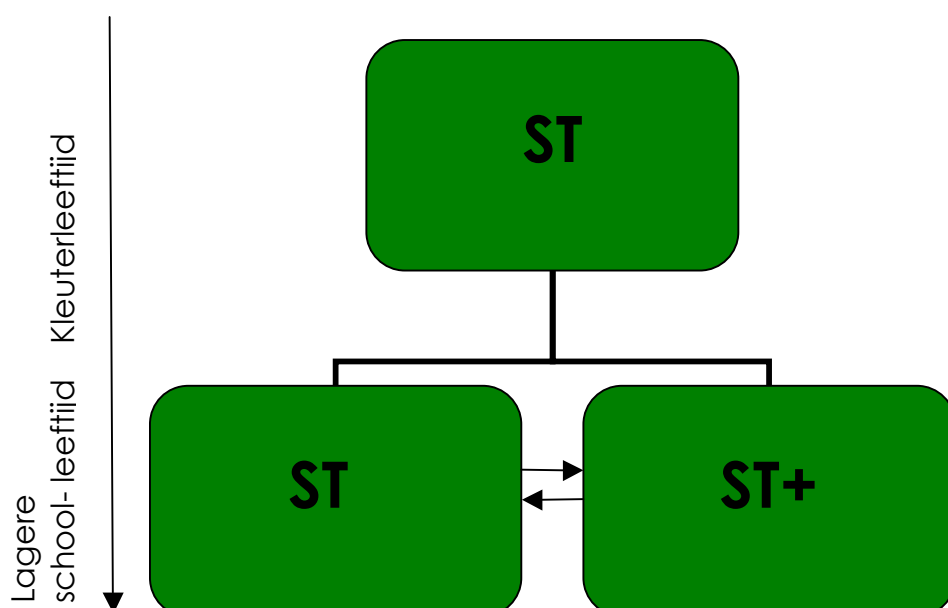
gebrek aan innerlijke taal

- Gevolgen: problemen met planning, organisatie, opeenvolging van gebeurtenissen
- Gebrekkige innerlijke taal zorgt ook voor slordigheid en vergeetachtigheid

De ernst en verscheidenheid waarin de kenmerken zich uiten zorgen ervoor dat OD zich manifesteert als een **spectrumstoornis**.

2. Organigram van de afdeling Spraak-Taal BUBAO KIDS:

In het KIDS worden kleuters en lagere schoolkinderen begeleid met problemen op vlak van spraak en/of taal. Deze spraak-taalproblemen zijn ernstig: het betreft een ernstige vertraging of een stoornis (OD). De basisschool omvat voor de doelgroep spraak en/of taal een kleuterafdeling (**ST**) en een afdeling lagere school (**ST en ST+**).

O.w.v. het criterium therapieresistentie kan bij jonge **kleuters** de diagnose OD nog niet gesteld worden; er is immers nog onvoldoende therapie geboden om het criterium van hardnekkigheid in te schatten.

De spraak-taalafdeling in de **lagere school** omvat de ST-afdeling en de ST+afdeling. In de beide afdelingen worden leerlingen opgenomen met ernstige spraak- en/of taalproblemen. **Bij de kinderen in de ST+afdeling is de taalproblematiek nog prominenter aanwezig.** Kinderen die in de ST+afdeling terechtkomen vertonen een ernstige taalbegripsproblematiek. De andere stoorniskenmerken zijn manifest aanwezig. Er is sprake van een grote discrepantie tussen performale en verbale intelligentie. De verhouding investering/rendement is zwak(therapieresistentie). Daarnaast is er vaak sprake van co-morbiditeit (ASS, leerproblemen, ...).

3. ST+

De spraak-taalafdeling in de lagere school omvat de ST-afdeling en de ST+afdeling. De '+' in ST+ staat voor zowel de **ernst en de complexiteit** van de taalproblematiek als voor de **intensieve aanpak op maat** van het kind.

Soms worden kinderen door hun verwijzer rechtstreeks aangemeld voor de ST+-afdeling. Anderzijds kunnen we, door intensief met het kind te werken, vaststellen dat er een specifiek afgestemde aanpak nodig is. We hanteren in dat geval de term **procesevaluatie**.

3.1 **Basisprincipes:**

Volgende principes zijn richtinggevend in de ST+werking:

Algemene principes:

- functioneel pragmatisch werken
- gestructureerd werken; structuur aanbrengen in een gesprek, in een taak, in de dagindeling, indien nodig ondersteund met visualisaties
- verandering aankondigen, eventueel met visualisatie
- alle zintuigen aanspreken
- prikkelarme omgeving creëren
- geheugentaken tot het essentiële beperken
- indien nodig compenserende hulpmiddelen gebruiken (letterkaart, getallenkaart, tafelkaart, ...)
- voldoende verwerkingstijd geven
- oogcontact maken
- opdrachten laten herhalen
- alles stap voor stap uitleggen
- enkelvoudige zinnen gebruiken, niet teveel samengestelde zinnen gebruiken
- innerlijke taal stimuleren (voor-denken, luidop laten denken, halffluid, in zichzelf)
- eigen denkproces verwoorden
- gesproken taal blijft primeren op geschreven taal
- positief herformuleren
- meer belang hechten aan de taalinhoud boven taalvorm
- alle vormen van communicatie accepteren (o.a. gebarentaal)
- het luisteren naar elkaar stimuleren
- gevoelens leren benoemen
- het kind informeren over zijn problematiek en hem/haar leren hoe hier mee om te gaan (psycho-educatie)

Taaldidactiek:

- geen vastgelegd programma volgen, inhoud en werkmethode op basis van de zorgvragen van de groep bepalen
- taalthema starten vanuit een concrete waarneming, eigen ervaring van de kinderen
- W.O. en taal aan elkaar koppelen
- gebruik maken van visualisaties (bv. foto's van de waarneming)
- eenvoudige schriftelijke verwerkingen maken
- taalaanbod reduceren: niet de hoeveelheid is belangrijk, wel de kwaliteit
- basiswoordenschat aanbrengen (functionaliteit)
- geen woorden met woorden uitleggen (gebruik maken van taal-actiekoppeling, visualisatie)
- bij woordvindingsproblemen omschrijving laten geven, aanvulzinnen gebruiken, eerste letter/klank aanbieden, 'bedoelde' en 'geuite' woorden tegenover elkaar zetten (overeenkomst in klank/betekenis)
- regelmatig het taalbegrip checken
- figuurlijke taal gedoseerd aanbrengen en verduidelijken
- traag en herhalend praten
- spontane taal uitlokken

Heel belangrijk is dat het kind zich goed voelt en zin blijft hebben om te praten, om te communiceren!

3.2 Klaswerking:

De klasindeling gebeurt op basis van:

- leeftijd
- niveau van taalbegrijpen
- sociaal-emotionele ontwikkeling
- technische leescapaciteiten

In principe blijven de kinderen 2 jaar bij dezelfde klastitularis. Aan dit systeem zijn een aantal voordelen verbonden:

- Een betere relatieopbouw. Er kan een vertrouwensrelatie groeien en op die manier een basisveiligheid, een sfeer van zich goed voelen. Een positief basisgevoel is noodzakelijk om goed te kunnen functioneren.
- De kinderen krijgen de tijd om vertrouwd te raken met de structuur en de manier van werken.
- De klastitularis krijgt een grondiger zicht op de individuele zorgvragen en kan zich hierop beter afstemmen.

Ervaringsgericht werken en het bieden van structuur zijn belangrijke pijlers binnen de klaswerking. De basisprincipes zijn vanzelfsprekend een rode draad.

3.3 Logopedie:

Organisatie:

- Dagelijkse logosessies op jonge leeftijd, op latere leeftijd wordt taalaanbod opgevangen door de klas en wordt het aantal individuele logobeurten afgebouwd
- Vaste logopediste gedurende enkele jaren
- Intensieve samenwerking met de klas, met als doel transfer van aangeleerde vaardigheden:
 - Actief aan de waarneming deelnemen
 - Klasles als uitgangspunt van taaltraining gebruiken
 - Inhoud gebruiken om probleemgericht en geïndividualiseerd te werken
 - Weekendgesprek als uitgangspunt voor reflecterende oefeningen

Totaalaanpak: in 1 oefening worden verschillende aspecten verwerkt, naargelang de individuele problematiek, zo pragmatisch mogelijk.

Vorm:

- Syntactische eenheden / woordgroepen als uitgangspunt voor de zinsbouwtraining
- Praatballonnen
- Innerlijke taal stimuleren
- Spreektaal - functionaliteit (ik-zinnen, voltooid deelwoord)
- Sleutelzinnen (pragmatiek en vorm)

Belangrijke accenten:

- Communicatie en inhoud primeren boven de vorm (wanneer kind stagneert op de vormelijke aspecten van de taal)
- Veel belang hechten aan taalbegrip
- Accenten verschuiven naargelang leeftijd en behaalde taalniveau (bv. op latere leeftijd praktische communicatieve situaties oefenen)

••• REFERENTIES:

Grauwels, R. & de Nooij, G. (2003). 'Omgaan met een dysfatisch kind – Draaiboek'. Uitgeverij Garant, Antwerpen – Apeldoorn.

Renders, M. & Peeters, M., 'Behandeling van Kinderen met Ontwikkelingsdysfasie', uit 'Taaltherapie bij Kinderen', Manders, E. & Zink, I. (2002). Uitgeverij Garant, Antwerpen/Apeldoorn.

Tan, X. (2005). 'Dysfatische Ontwikkeling. Theorie, Diagnostiek, Behandeling'. Suyi Publicaties, Amsterdam.

Zink, I. (2011). 'Ontwikkelingsdysfasie: theoretisch kader, diagnostiek en behandeling'. Vorming Sig, Destelbergen.

Zink, I. en Breuls M. (2012) Ontwikkelingsdysfasie. Een stoornis die meer aandacht dan namen verdient. Uitgeverij Garant, Antwerpen – Apeldoorn

Zink, I. e.a. (2013) Symposium ontwikkelingsdysfasie. Leuven, 7 februari 2013